

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

2. köide

Tallinnas, 31. märtsil, 1923

Nr. 6

Sisuu:

Toimetuse kommentaar

Prof. A. Sack: Eesti 1923. aasta eelarve

R. Esberg: Kaubanduslistest oskussõnadest

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Wäljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

Harju Pank A.-S.

Talinnas.

Peakontor: Harju tän. nr. 33.

Jaoskonnad: Narvas, Pärnus,
Rakveres ja Tartus.

Kapitaaliid Emk. 64.000.000.

Panga nõukogu: J. Laidoner, A. Dirkhaus — Tartust,
J. Rumberg, D. Pinkoosky, A. Janson.

Panga juhatus: M. Jaakson, A. Gnadeberg,
K. Mauritz, G. Linquist

Äriseis 28. veebr. 1922. a.

Aktiiva.

Kassa ja jooksvad arved	— 20.698.735,82
Laenuid ja diskont. vekslid	212.828.712,46
Väljamaa valuuta 6.735.411,15
Väärtpaberid ja kupongid 4.072.940,75
Korrespondendid: „Loro“ 95.062.774,42
„Nostro“ 19.252.812,48
Jaoskonnad 33.119.639,96
Liikumata varandus 10.870.000.—
Teraskambrid ja liikuv varandus 2.130.904,61
Ärikulud 2.802.236,87
Mitmesugused arved ja debitoorid 17.837.218,82

Emk. 425.414.387,34

Passiiva.

Aktiikapitaal (200000 akts. a Emk. 250.—) 50.000.000.—
Tagavarad 14.307.144.—
Hoiusummad 111.072.744,61
Korrespondendid: „Loro“ 133.665.585,88
„Nostro“ 2.954.144,80
Redisk. vekslid ja spets. arved 42.672.054,46
Jaoskonnad 30.596.389,09
Riigimaksud 8.581,71
Protsendid ja komisjon. 5.554.526,97
Ametnikkude kassa 1.154.230,63
Mitmesugused arved ja kreditoorid 13.209.172,03
1922. a. puhtakasu 20.219.813,16

Emk. 425.414.387,34

**Igasugused panga-operatsioonid.
Tolli- ja ekspeditsiooniäri.
Tule-, transport- ja elukinnitus.**

Juhatus.

PE 17. 483

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aasta lõpuni Emk. 880.- Väljamaale Emk. 1760.-
1. juulini " 380.- " " 760.-

Toimetus: Pikk tän. 15, Tallinnas. Talitus: Lai tän. 38, Graafiline Ühing „Kiri“ Telef. 18-66

2. köide.

Tallinnas, 31. märtsil 1923.

Nr. 6.

Sisu: Toimetuse kommentaar. Prof. A. Sack: Eesti 1923. a. eelarve. R. Esberg: Kaubanduslistest oskussõnadest. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 30. märtsil 1923.

Eesti panga bilansis on 1. jaanuarist peale mõned muudatused ette võetud, mis võimaldavad selle asutuse, kui emissioonipanga seisuhinnata. Nimelt on ära lahutatud niihästi passiivas kui aktiivas arved välisvaluutas, mis annab võimalust pilku heita meie keskpanga tähtede valuuta (kulla-) kätte peale. Selle järele olid emiteeritud pangatähed (pank ei tee vahet kassas ja liikumas olevate tähtede vahel) viimase kolme kuu esimesel järgnevalt välisvaluutaga kindlustud (miljon. mark.):

	1.I.1923.	1.II.1923.	1.III.1923.
Emissioon	1.500	1.500	1.800
Välisvaluuta*)	564	560	673
Valuuta kindl. %	37,6	37,3	37,3

Selles suhtes on Pank alanud aasta esimestel kuudel oma arveid õige hästi suutnud tasakaalus hoida. Tähepandav on, et laenuid mitmesugustel arvetel esimese kahe kuu jooksul on kasvanud üle 1/2 miljardi marga (Emk. 3.053 milj. 1. jaan. ja Emk. 2.583 milj. 1. märtsil), millest ainult 200 milj. on sisse tulnud hoiumummade kasvamisest, kuna ülejääv osa on kaetud uute pangatähtede emiteerimise teel, mille tagajärjel emissioon Emk. 300 milj. võrra kasvas. Ei või märkimata jätta ka võrdlemisi suurt vahet Pangakassa („reserv“) ja tähtsamate kohustuste vahel (kohustuste hulka on ülesvõtmata jäänud emissioon, sest et pangatähtede vahetamine riigiraha vastu, mis Panga põhikirjas küll ette nähtud, meie rahaasjanduse praegusel seisukorral

*) Hoiumummad väljamaal, välisvaluuta kassas ja aktiiva korrespondendid välisvaluutas, mahaarvatud passiiva korrespondendid välisvaluutas.

täiesti mõttetu on, ja sarnase nõudmisega vaevalt keegi esineks) milj. mark.:

	1. I.	1. II.	1. III.
Kohustused (riigikassa ja hoiumummad)	2.151	2.234	2.348
Kassa	707,6	653,7	743,2
% kohustustest	33,5	29,3	31,6

Kuna Pank juba ammu oma põhikirjast nagu kitsast kuest välja on kasvanud, siis ei paku bilansi võrdlemine mitmesuguste põhikirja määrustega praegusel juhtumisel mingisugust huvi, ja jääb ainult soovida, et „Eesti Pank“ varsti omale operatsioonide kohase ja riigipangale vastava põhikirja saaks. Praegune põhikiri ei kitsenda mitte üksi mitmel juhtumisel täiesti põhjendatult Panga tegevust, vaid tema määrused on, näit., emissiooni kindlustuse asjus lihtsalt arusaamatad, et mitte rohkem ütelda.

Igale munale pass kaasa. Inglise parlament on enne pühi teisel lugemisel seaduse vastu võtnud, mille järele sisseveetud toiduainetel, peaaesjalikult munadel, peab märgitud olema, kust nad pärit on. Seda tahetakse teha tarvitajate huvide, et juhtumisi ära hoida, nagu teatab ühe lugupeetud parlamendi liikme poolt jutustatud anekdoot, kus keegi Manchesteri perenaine, ostes haudumiseks eht Inglise kodumunetud mune, kana alt pärast kanapoe-gade kõrvalt neli suurt sisalikku oli leidnud, kuna ta poest Inglise kanamunade asemel Hiinast impoteeritud sisaliku mune saanud. Nalja tuleb muidugi naljana võtta, niisama nagu kellegi teise lugupeetud gentleman'i ettepanekut, et iga muna passiga oleks varustud, kus ka lugupeetud võõra-

maa kanamamma tõestatud päevapilt ei puuduks, — kuid igatahes on meil siin katsega tegemist munade sissevedu Inglismaale kulukamaks teha, et kohalikud produtsendid suuremaid hindu saaks. Ise-

äraniis takistavalt mõjuks uus seadus noorte eksport-maade peale, kus munade välja-vedu nii korraldud ei ole, kui vast Daanis. Nende maade hulgas oleksime muidugi ka meie.

Eesti 1923. aasta eelarve.

Prof. A. Sack.

1923. a. eelarve on kolmas, mis Riigikogule kinnitamiseks on esitud ja viies — vabariigi loomisest.

1919.—1923. a. eelarvete võrdlus annab järgmise pildi (milj. markades):

	1919. a.	1920. a.	1921. a.	1922. a.	1923. a.
Korralised kulud	2.148	2.054	4.818	4.687	5.347,8
Erakorralised kulud	—	2.094	1.931	1.242	1.405,9
	<u>2.148</u>	<u>4.148</u>	<u>6.749</u>	<u>5.929</u>	<u>6.753,7</u>
Korralised sissetulekud	148	1.393	4.264	4.806	5.682,5
Erakorralised sissetulekud	—	571	1.477	510	364,0
	<u>148</u>	<u>1.964</u>	<u>5.741</u>	<u>5.316</u>	<u>6.046,5</u>
Puudujääk (—) ehk ülejääk (+):					
korraline	—2.000	—661	—554	+119	+334,7
erakorraline	—	—1.523	—454	—732	—1.041,9
Üldine puudujääk	<u>—2.000</u>	<u>—2.184</u>	<u>—1.008</u>	<u>—613</u>	<u>—707,2</u>

Sellest tabelist leiame järgmist: 1921.—1923. a. eelarved on oma üldsuuruste poolest enam-vähem stabiliseerunud. Eelarve alanes 6.749 milj. marga pealt 1921. a. — 5.929 milj. marga peale 1922. a. ja tõusis 1923. a. kuni 6.753,7 milj. margani. Korralistel tuludel on tendents tõusu poole: nii tõusid tulud 4.264 milj. marga pealt 1921. a. — 4.806 miljoni marga peale 1922. a. ja kuni 5.682,5 milj. marga peale 1923. a. eelarve järele.

Mis puutub aga puudujääki, siis on sellel, alalates esimesest Vabariigi eelarvest, kindel alanemise tendents. 1921. a. — 1.008 milj. marka, 1922. a. — 613 milj. marka ja 1923. a. — 707,2 milj. marka. Siin juures olgu tähendatud, et sissetulekud korralise eelarve järele, alates 1922. a. on suurenenud, 1922. a. 119 milj. marka, 1923. a. — 344,7 milj. marka. Puudujääkide vahetõugu riigi eelarvetega väheneb alatasa. Nii oli puudujäägi %/0/0:

1919. a. —	90
1920. a. —	50
1921. a. —	15
1922. a. —	10,3
1923. a. —	10,3.

Sellest on näha, et kahe viimase aasta puudujääk on 10% eelarvest.

Tegelikud riigi sissetulekud näitavad, et sissetulekute põhiallikad on kindlustud ja neil on tendents teatud tõusu poole. Eel-pool juhtisin tähelepanu tähendusrikka sissetulekute tõusu peale, mis 4.264 milj. marga pealt 1921. a. tõusis kuni 5.682 milj. margani 1923. a. eelarve järele, s. o. ligi 1,5 miljardi marka, kusjuures tegelikult kuni 1. juulini 1922. a. esimese poolaasta eest saadi sissetulekuid 3.037 milj. marka, s. o. umbes 65% eelarvest — seega 30% rohkem, kui poolaasta eelarve välja teeb.

Eelmiste aastate ja 1922. a. esimese poolaasta sissetulekud kujunesid järgmiselt (milj. Emk.):

Sissetulek:

	1919. a.	1920. a.	1921. a.	1922. a. eelarve	1922. a.		1923. a. eelarve
					Esim. poole sissetulek	sissetul. 0/0 vähakord eelarvega	
Sissetulekumaks	5,0	15,0	199,0	380,0	217,5	57,3	210,0
Ärimaks	6,8	39,5	144,6	199,0	124,1	62,3	266,5
Liikumata varanduse maks	4,9	10,9	40,5	37,8	22,3	59,0	41,8
Maks rahal. kapitaal. pealt	0,6	1,7	10,1	6,2	11,8	192,2	12,3
Tempelmaks	5,9	72,4	160,6	141,6	93,5	66,0	199,0
Tollimaksud	42,3	48,1	697,5	651,5	552,2	84,7	1126,3
Aktiisimaksud	8,7	22,0	140,5	157,9	101,2	64,1	236,3
Piirituse monopool	12,0	395,0	1237,1	1111,8	510,0	45,9	991,5
Raudteed	21,8	113,0	697,2	755,0	499,2	66,1	914,0
Post, telegraf ja telefon . .	8,9	74,4	163,7	198,5	107,4	53,1	223,0
Kokku korralisi tulusid . .	148,0	1393,0	4609,1	4806,5	3037,1	63,2	5682,5

See tabel annab vastuvaidlemata väga rahuloldava pildi. Tegelikult andsid riiklised põhisissetulekud: sissetuleku-, tööstuse-, liikumata varanduse, tempel-, tolli-, aktiisimaksud ja maksud rahaliste kapitaalide pealt, niisama ka riiklised ettevõtted 1922. a. esimese poole eest enam kui 50% aasta eelarvest. Iseäranis olid tollimaksud ja riigi ettevõtete sissetulekud suuremad arvatavast sissetulekust eelarve järele. Ainult viinamonopool andis vähem kui viiskümmend %. Nii arvati võimalikuks 1923. a. eelarve sissetulekuid kõikide maksude arvel suurendada. Mis puutub sissetulekumaksusse, siis kuulub oodatava 1922. a. sissetulekusse (380 milj. marka): 150 milj. Emk. 1922. a. maksusi ja 230 milj. marka maksudena ja trahvidena mõõdunud aastate eest, nii et ka sissetulekumaksu on 1923. a. eelarvesse 60 milj. marga võrra rohkem ülesvõetud kui seda 1922. a. eelarves oli. Samasugune lisandus ärimaksule võrdneb 67 milj. margale;*) tollimaksusi suurendati 474,8 milj. marga, aktiisi - 78,4 milj. marga võrra jne.

*) Autori väitega ei saa kuidagi leppida: oli 1922. a. eelarves sissetulekumaks ise väiksem, kui 1921. aastast ületunud võlasummad, siis peab omelt ka 1923. a. eelarves osa kavatsetavast sissetulekust läinud aasta võlgade arvel tulema, ja ei või eelarve summat kui puhasst sissetulekut 1923. a. maksust käsitada. Kas ei ole lihtsalt õigem ütelda, et seaduseandja 1923. a. eelarves arvesse on võtnud, et suur osa eelmise aasta maksuvõlgadest lootuseta on? Igatahes on väga iseäralik, et 1921. a. sissetulekumaksu võlad suurema summaga 1922. aasta eelarvesse üle läksid, kui aasta jooksul tegelikult sisse võeti. Kuidas oli seisukord mineval aastal ei ole meil teada. (Toim.)

Mis puutub riigi väljaminekutesse, siis on need viimase kolme aasta jooksul enam-vähem stabiilsed. Nimelt 1921. a. olid väljaminekud 6.749 milj. marka; 1922. a. vähenesid nad pea ühe miljardi marga võrra kuni 5.929 milj. margani ja 1923. a. eelarves on väljaminekuid 6.753,7 milj. Emk. üles võetud. Peab muu seas silmas pidama, et riigiteenijate palkade tõstmisega 1-st jaanuarist 1923. a. palkade kogusumma tõusis 1.606 milj. marga pealt (1922. a.) - 2.133 milj. marga peale 1923. a. Ametnikkude arv selle vastu vähenes 6%, s.o. kuni 20.703. Selle juures vähenevad erakorralised kulud, ehk küll aeglaselt, kuid kindlalt:

1920. a. - 2.094 milj. Emk.

1921. a. - 1.931 " "

1922. a. - 1.242 " "

1923. a. - 1.405,9 " "

Kuivõrd raske on noorel riigil vähendada omi väljaminekuid, iseäranis erakorralisi, on näha järgmistest andmetest: Erakorraliste väljaminekute eelarve ühes rahaministeeriumi operatsiooni fondiga oli 1921. a. - 328 milj. Emk., 1922. a. - 357,3 milj. Emk. ja 1923. a. eelarve järele - 396 milj. Emk. Nendest erakorralisi kulusid (sõna täies mõttes) - 29 milj. Emk. 54 milj. Emk. ja 141 milj. Emk. Operatsiooni fondid olid vastavalt: 293 milj. Emk., 210 milj. Emk. ja 255 milj. Emk. ja maksud riigi võlgade pealt (kapitaal ja protsendid): 1921. a. - 328,4 milj. Emk., 1922. a. - 93 milj. Emk. ja 1923. a. on arvatud 80 milj. Emk. Mis puutub maksudesse riigivõlgade

pealt, korralise kui ka erakorralise eelarve järele, siis olid need:

1921. a.	4654,6 milj. mrk.
1922. a.	75,7 " "
1923. a.	475,7 " "
1923. a. eelarve järele.	418,6 milj. m.

Üldiselt tarvitati operatsiooni fondideks:

1921. a. — 777 milj. mrk.	11,5% eelarvest
1922. a. — 507,4 " "	8,6% " "
1923. a. eelarve järele — 528,8 milj. m.	7,8% eelarvest.

Ehk küll assigneerimine operatsiooni fondideks väheneb, absoluutselt kui ka võrd-selt — ikkagi on nad suured küllalt, mis seda rohkem tuntav eelarve tasakaalule, et nad kaetakse riigi obligatsioonilaenude arvel.

Mõned väljaminekud operatsiooni fon-dideks saivad suuresti kärbitud, näit.: kauband. ja tööstus minist. 247,6 milj. mrg. pealt (1921. a.) — 158 milj. mrg. peale 1922. a. ja kuni 64,8 milj. mrg. 1923. a. eelarve järele.

Mõned erakorralised kulud tõusid tuntavalt. Näituseks olgu teedeministee-rium, kelle erakorralised kulud tõusid 146,9 milj. marga pealt (1921. a.), 199 milj. mrg. peale 1922. a. ja kuni 275,4 milj. margani 1923. a. eelarve järele. Iseenesest mõista, et ka siin on peajasjalikult tegemist osaliste,

väga tarviliste, kapitaal iseloomuga nõud-miste rahuldamisega, missugused tuleks peajasjalikult katta riigi obligatsioon-laenu-dest, aga mitte jooksvate operatsioonide arvel.

Rahvusvahelisest poliitilisest seisukorrast tingitud oludel peab Eesti raiskama suuri summe sõjaväe peale. Nii oli kulused järg-miselt (milj. mark.)

	Riigi väljamine- kute ehk eelarve üldsumma.	Sellest sõja- ministeeriumi peale	%/0
1918—1919	714	574	80
1920	2.452	1.340	55
1921	6.749	1.852,9	27,4
1922	5.929	1.615,3	27,2
1923	6.753,7	1.614,0	23,9

Jääb ütelda mõni sõna Eesti välisvõlga-dest. Peale sisemise, 1920. a. võidulaenu 100 milj. marga suuruses, võlgneb vabariik väljamaale õige suured summad.

Need välisvõlad tekkisid Eesti vabadus-sõja päivil, välisriikidelt saadud sõjalise varustuse ja toiduainete eest. Siis tuli Vene riigi varemotel maad kaitsta kommunismi eest ja üldise korralageduse ja hävitud majanduse juures rahvuslist demokraatlist vabariiki luua.

Välisvõlgade üle annab aru järgnev tabel:

A e g.	Võlg Ameerika Ühisr. valitsusele	Võlg Ameerika Abiandm. Seltsile	Võlg Inglise valitsusele	Võlg Prantsuse valitsusele	Võlg Daani valitsusele
	\$	\$	£	Frs.	Dkr.
Algsumma . . .	12.213.377,88	1.793.086,—	241.681/14/2	13.145.304,57	463.930,24
1. jaanuar 1922. a.	13.818.316,04	2.026.299,25	251.000/—/—	10.000.000.—	463.930,24
Tasutud: 1) võlga .	—	—	—	3.418.055,90	—
" 2) %/0 .	—	—	34.065/11/06	498.611,10	—
Jääb 1. I. 1923. a.					
võlga	13.818.316,04	2.026.299,25	251.000/—/—	6.581.944,10	463.930,24
%/0	699.552,24	101.314,96	—	—	—
Kokku 1.I.1923. a. .	14.517.868,28	2.127.614,21	251.000/—/—	6.581.944,10	463.930,24

See tabel on väga õpetlik. Sellest näeme, et vaatamata vabade summade puuduse peale, on siiski võimalik olnud osa võlga tasuda. Nii vähenes võlg Prantsusmaale 13,1 milj. frangi pealt 6,5 milj. fr. peale. Ka varemalt on välisvõlga tasutud ja nimelt Soomemaale (22 milj. Soome marka kapi-taal + 3 milj. Smk. %/0).

Emissioon.

Kassatähtede emissiooni üle annab üle-vaate järgnev tabel:

Oli liikumisel kassatähti (milj. mrk.):

1. veebr. 1919. a. —	16,5
1. jaan. 1920. a. —	591,0
1. juuliks " a. —	1.210,3

1. jaan.	1921. a.	— 2.092,2
1. juun.	"	a. — 2.911,0
1. juul.	"	a. — 2.778,8
1. jaan.	1922. a.	— 2.757,2
1. juul.	"	a. — 2.712,0
1. jaan.	1923. a.	— 2.517,0

Sellest võrdlusest näeme, et kuni 1. jaan. 1921. a. emissioon iga pool-aastaga kahevõrra tõusis. Pärast 1. juunit 1921. a., kui emissioon oma kõrgema punktini tõusis, vähenes kassatähtede liikumine kuni 1. jaan. 1923. a. 400 milj. marga võrra, s.o. seitsmes osa emissioonist 1-ks juuniks 1921. a. Üldiselt tuleb 1921. a. kevadest kuni 1. jaan. 1923. a. emissioon tunnistada stabiilseks.

Vekslkursid.

Mis puutub veksl kursidesse, siis on nad läbi teinud analoogilise protsessi, mida näeme järgnevast tabelist:

Inglis naelsterlingi kurs 1. juun. 1919. a. kuni 1. jaan. 1921. a. tõusis järsku:	
1. juun.	1919. a. — 120 mrk.
1. jaan.	1920. a. — 400,5 "
1. juul.	" a. — 800,0 "
1. jaan.	1921. a. — 1.350,0 "

Hoopis teistsugust iseloomu kannab veksl kurside liikumine kahel viimasel aastal:

	£	\$
4. jaan. 1921. a.	— 1.370 mk.	— 365 mk.
2. juul. " a.	— 1.365 "	— 355 "
5. jaan. 1922. a.	— 1.525 "	— 368 "
4. juul. " a.	— 1.505 "	— 342 "
30. dets. " a.	— 1.583 "	— 342,75 "

Naelsterlingiga võrreldes langes Eesti mark endiselt, kuid see langemine ei tulnud mitte enam Eesti marga sisemise väärtuse langemisest, vaid naelsterlingi sisemise väärtuse tõusust. Kulla (dollari) väärtusega mõttes on Eesti marga kurs tähtsalt paranenud, ja, mis peaasi, see kurs on stabiliseerunud, mida eestikätt „Eesti Panga“ kava-kindla interventsiooni arvele tuleb kirjutada.

Jääb ütelda mõni sõna vabariigi kallismetalli ja valuuta fondist. Arvates £ 1 — 1582 mrk., 1 \$ — 341 mrk., 1 Rootsi kroon — 92,20 mrk. ja 1 kuldrubla — 165 mrk., saame fondi suuruse 2.442 milj. mrk. ehk 14,8 milj. kuldrubla.

Nii on Eesti praegune emissioon — 2.517 milj. marka — pea täiesti kullaga kaetud.

Kaubanduslistest oskussõnadest.

R. Esberg.

III.

Enne kui pkt. I-d ja I-a all tähendud leveransi tingimiste, s.o. cf ja cif alusel sõlmitud lepingute selgitamisele asuda, mis nagu eelpool juba nimetud, käesolevate ridade peäülesanne on, olgu siin ülevaate täielikkuse pärast enne pkt. II-a ja II-b alla grupeeritud lepingute kohta lühidalt järgmist öeldud:

Lepingud franko (siht-) sadam.

Mis puutub riisikosse lepingute puhul, milles stipuleeritud, et leverans sünnib sihtsadamasse, siis jääb igasugune riisiko kuni leveransi teostamise silmapilguni, tähendab kauba sihtsadamasse ja ostja korraldusse jõudmiseni — müüja kanda, kui selles asjas teisiti kokkulepet ei ole.

Ilmasõja ajal hakkab müüja sellepärast sagedaste väljaveokeeldude, miinihädaohu, vaenlase poolt valdamise ja torpedeerimise, konfiskeerimise ja muude kauba teel kadumamainemise võimaluste tõttu peaaegu

alati tarvitama lepingutes juba rahuajal tuntud klauselisi, milledega vastutus lepingu täitmise eest olenevaks tehtakse kauba õnnelikust päralejõudmisest (Glückliche Ankunft vorbehalten jne.). Identifitseeritud*) kaupade (specific or ascertained goods, marchandises spécifiques (déterminées), Spezialverkäufe) müümisel on sarnasel klauselil otsekohene riisikost vabastav iseloom, kuid niisugust klauseli võib ka tõuliste kaupade (Gattungswaren) müümisel tarvitada. Selektab näit. müüja indosseeritud ehk ostja nime peale väljaantud konnossemendi ostja korraldusse üleandmisega, et selles konnossemendis nimetud, tähendab juba laevale laaditud, kaup teatud lepingu täitmiseks määratud on, siis on kauba kadumamainemise puhul müüja vaba leveransi kohustusest, sest et kaup konkretiseeritud oli.

*) Individualiseeritud, spetsialiseeritud, kontseen- teeritud, konkretiseeritud.

Edasi võib lepingufes „franko sadam“ (franko port de destination) riisiko kauba teel kahanemise (Manque, deficiency, Manko) ja kvaliteedi halvemaks muutumise suhtes ostja peale veeretud saada mitmesuguste klauselitega. Nii näit. stipuleerib siis müüja, et tema kaup on laevale laadimise ajal „keskmises headuses“ – „fair average quality“ (faq*), de bonne qualité moyenne à l'époque de l'embarquement“, „Mittlere Art und Güte“, või jälle „Ware falle, wie sie falle“, „Die Ware wie sie fällt“, „tel quel“ jne. Niisugusel juhtumisel – ehk kui kokkulepitud kauba aktsepti suhtes, näituseks „vue et agréé“, „Wie zu besehen“, „Nach Besicht“**, „Empfang erklärt“, „Besicht erklärt“, „besehen und akzeptiert“ jne. – võib kaup päralt jõudmisel ka kõige halvem olla, olles sealjuures ainult müügi-kõlbuline – „of merchantable quality“ (Handelsgut). Samuti on ostja viljakau-banduses***) enamasti tarvitavate klauselite, „Tale Quale“ ja n. n. „Rye terms“ põhjal kohustatud vastuvõtma ükskõik mis-sugusel määral merel kannatada saanud kaupa. Viimase klauseli puhul on ostjal siiski õigus vähemalt sellekohast kahjule vastavat hinnaalandust nõuda. Mis puutub sellevastu klauselisse S/D. (Sea damage for sellers account), siis jääb selle põhjal vastutus kauba (vilja) kvaliteedi halvene-mise eest merefransiidi kestvusel müüja kanda, samuti kui n. n. „Deficiency“-klauseligi puhul – riisiko kauba teel kahane-mise eest. Üldse on ostja huvides paigu-tada lepingusse, milles ettenähtud leverans sihtsadam, lisaklauselisi, nagu „sound delivered“, „poids délivré“, „gesund ausgeliefert“, „lieferbar ab (ex) Kai“, „gesund lieferbar aus Schiff“ jne., missugused hari-likult vabastavad ostja riisikost nii kvan-tumi, kui ka kvaliteedi suhtes****). N. n.

*) Vilja juures lisatakse veel harilikult sellekohas-tes lepingutüüpides juba ettenähtud definitsioon „of the seasons crop“ (käesoleva aasta lõikusest), ehk of the seasons shipments at time and place of ship-ment (missuguses headuses käesoleva sesooni jook-sul samas sadamas laaditakse).

**) Vastandina klauselile „auf Besicht“, mille põhjal ostjal tarvitseb kaupa aktsepteerida ainult vii-masega rahulolemise puhul pärast selle järelvaatamist, (conditio si valuerim).

***) Mis meil harilikult sünnib Londoni Vilja-kauplejate Ühingu (London Corn Trade Association) ja n. n. Saksa-Hollandi lepingute (Deutsch-Nieder-ländische Verträge) põhjal, kuna n. n. Marseille ja Genua lepingu tüüpe siin tarvitusel ei ole.

****) Samuti kui lepinguteski leveransiga saatemaal,

„Average“-klausel teeb samuti müüja vas-tutavaks igasuguste kahjude eest üld- ja partikulaarhavarii puhul.

Kauba kinnitamise läbi läheb harilikult riisiko vastava kinnitusseltsi kanda, kuid kahjuks ei ole kuni tänapäevani veel kusa-gil nii kaugele jõutud, et oleks tarvitusele võetud niisugune kinnituspoliis, mis kataks igasuguse riisiko. – Sellepärast peab kauba-saatja alati üksikult ära tähendama, mis-suguse riisiko vastu ta saadetavat kaupa kinnitada soovib.

Kinnituspoliisides harilikult tarvitava-dest klauselistest väärrib kõigepealt tähel-panu klausel W.P.A. (With Particular Ave-rage, Avec avarie particulière), mis tegeli-kult vastaks enam-vähem ideaalpoliisile, sest ta katab siiski peaaegu igasuguse ri-iisiko, väljaarvatud sõjariisiko (vähemalt kui see täiesti üksikasjaliselt spetsifitseeritud ei ole) ja varguste ja röövimise läbi tekki-nud kahjud, missuguste viimaste vastu n.n. „Theft and Pilferage clause“ (risques de vol et de pillage) ettenähtud on. Klausel F.P.A. (Free of Particular Average, Non garanties contre les avaries particulières) katab harilikult kõik kahjud ainult üldhavarii puhul (Avarie commune (grosse), General Average, grosse Havarie). – F.C.Q.S R.Q.C.C. (Free of capture, Seizure, riots or civil com-motions, Non garanties contre la capture, la saisie, ni contre les révolutions et troub-les civils) tähendavad, et poliis ei kata vaen-lase kätte langemise, konfiskeerimise, revo-lutsiooni ega rahutuste läbi tekkinud kahje.

Kõike eelmist kokkuvõttes näeme, et müüja ja ostja vahekorra selgitamisel tege-mist tuleb teha kõige pealt järgmise kolme küsimusega:

1. Millal läheb omandusõigus müüjalt ostjale üle (le transfert de la propriété, Transfer of Property, Eigentumsüber-gang)?

2. Kes vastutab kahjude eest, mis tekkivad kaupade juures enne nende üle-andmist ostja korraldusse (Transfert des risques et perils, Transfer of risk, Gefahr-übergang)?

3. Kes kannab ekspeditsiooni kulud?

Et nende küsimuste peale vastata, on alati tarvis enne selgusele jõuda, missugust seadust tuleb ühel ehk teisel juhtumisel käsitada. Kui näit. leping on sõlmitud kahe, teine teisel maal asuva kontrahendi vahel, tekkib kohe küsimus, kumba maa seadust tuleb silmas pidades tülküsimuste lahendamisel või kas tuleb arvesse võtta lepinguosaliste kodakondsust, allakirjutamise

paika, keelt, milles leping väljendud, havariid puhul viimase paika jne. jne. Eelmiste küsimuste tekkimist võivad küll teatud määral reguleerida vastavad kaubanduslepingud, kui niisugused olemas küsimusse tulevate riikide vahel, kuid ka siiski võivad komplikatsioonid esile tulla. — Et hoiduda võimalikkudest eelpooltoodud keerdküsimustest, nähtakse harilikult ette nende lahendamise viis juba lepingus (näit. „Hamburger Arbitrage“ jne.), ehk tarvitakse teatud kaupade tarvis rahvusvahelistel kongressidel välja-tõõtud ja mõõduandvate organisatsioonide poolt kinnitud lepingu vormulaare, nagu see näit. puukaubanduses harilikult sünnib, kus olemas igal riigil vastava sihtmaa tarvis ise lepingutüüp. Kui seda ei ole, siis on eriti raske vastata juba kahe esimese küsimuse peale.

Prantsuse seaduse järel läheb, näit., omandusõigus teatud esemete kohta juba lepingu allakirjutamise silmapilgust müüjalt ostjale üle, kuna, näit., Saksa ja mitme teise riigi seaduste järel see aga sünnib alles kauba leveransi teostamise silmapilgul. Nii järel-duks Prantsuse seadusest ka, et ostetud kauba juures enne viimase ostjale üleandmist tekkivate kahjude eest ostja vastutama peab sellest silmapilgust, kui leping alla kirjutatakse, missugune protseduur kauba otsekohe ostja omanduseks teeb, vaatamata selle peale kas leverans teostud või mitte. Mis puutub Saksa ja nende maade seadustesse, kus kaubandusliste kodekside kokkuseadmisel — kui need iseseisvalt avaldud — enam - vähem Saksa seadusandluse eeskujul ja põhimõttel talitud*) ja osalt piiratud määral ka Hollandi seadusesse (tsiviil kodeksi art. 1496), kus muidu Prantsuse eeskujul järel käidud, siis maksab nendes harilikult vaade, mis teatud määral vastolus on Prantsuse seadusega omandusõiguse ja riisiko müüjalt ostjale ülemineamise silmapilgu käsitamise suhtes. Mis puutub Inglise 1893 a. „Sale of Goods Act'i“, siis on selles omandusõiguse ülemineamise suhtes Prantsuse süsteemi järel käidud, kuna aga riisiko sellevastu selle põhjal harilikult jälle müüja kanda jääb. Kui viimasel kauba kohta omandusõigus, mida ta sagedasti, ilma et kaup ise ostjale üleantud tarvitseks olla, kaotada

*) Nagu teada, jagunevad Lääne-Euroopa riigid oma kaubandusseaduste järel 3 kategooriasse: 1) Prantsuse grupp, 2) Saksa grupp ja 3) maad, kus iseseisvat kaubandusseaduse kodeksi ei ole. Mis puutub sellesse, kuhu gruppi teatud maad kuuluvad, siis leidub selle üle enamasti igas õperaamatus sellekohane jaotus vastavate seletustega.

võib, (näit. konnosemendi üleandmisega), alles on, siis jätab Inglise seadus laialdase vabaduse lepinguosalistele, kuigi see seaduses otsekohe toonitud ei ole, kuna Inglismaal ülddse suurt osa etendab kombeõigus (common law, Gewohnheitsrecht) samuti kui Ameerika Ühisriikideski. Skandinaavia seadusandlusest nimetame näit. Rootsi üldkodeksi, mille järel müüja riisiko kannab kuni leveransi teostamiseni ehk kuni kokkulepitud ajani kus ostja kauba oma korraldusse võtma peab. (Svensk Författning-Samling 1905 § 17). —

Mis puutub lõpuks kolmandasse küsimusse, s. o. kelle kanda jäävad leveransi teostamisega ühenduses olevad kulud, siis on see harilikult müüja asi, sest et tema on kohustatud teostama leveransi. Ülesantud hinnas olgu temal sellepärast arvesse võetud kohustuste täitmisega seotud kulud. — Muidugi võivad siin aga ka mitmesugused modifikatsioonid lepingus ettenähtud olla. —

Eelpooltoodud selgitus käiks ainult teatud, individuell-konkreetsete kaupade (marchandises determinées) kohta, mis lepinguosalistel juba lepingu sõlmimisel silmas peetud ja missugused teiste, olgugi sama-suguste, vastu ümber vahetada ei või. Nagu teada, ei ole aga rahvusvahelises kaubanduslises läbikäimises harilikult tegemist mitte niisuguste kaupade ostu - müügiga, vaid enamasti individualiseerimata, tõuliste kaupadega.

Nii näit., ei ole Eesti kaupmehel, kes ostab, ütleme, teatud arvu kotte kohvi Hamburgi kaubamajalt, silmas mingisuguseid konkreetseid kotte, mis oleks niihästi müüja kui ka ostja poolt identifitseeritud. Enamasti ostab müüja alles pärast lepingu sõlmimist sellega müüdüd kaubamäära kolmanda käest.

Niisuguse transaktsiooni korral ei ole harilikult lepingu tegemisel eespool nimetud tagajärgi nii omandusõiguse kui ka riisiko ülemineamise suhtes, ei Prantsuse ega teiste seaduste järel. Mis eraldi riisikosse puutub, siis jääb see müüja arvele kuni kaupade spetsifitseerimiseni. Niisuguse spetsifikatsiooni saavutamiseks on harilikult mõlemate poolte juuresolek ehk vähemalt nõusolek tarviline. Teisest küljest muidugi ei saa ostja aga ka jälle mitte leppida, näit., niisuguse müüjalt saadud seletusega, kus viimane teatab, et kaubad olid küll tema ladus ostja jaoks juba eraldud üldpartiist, kuid et ladu ühes müüdüd kaubaga maha põles ja et müüdüd kauba eraldamise tõttu riisiko

ostjale üle on läinud, mispärast müüjal, enam tarvis ei ole leveransi teostada, vaid ostja kohus oleks küll aga kauba eest maksta. Üksikute riikide kohtu otsustes leidub siiski sarnaseid seisukohavõtmisi.

Et aga ostjal – eriti meretaguses kaubanduses – enamasti alati võimalus puudub anda oma kaasabi spetsifikatsiooni teostamiseks, siis peaks ta kellegile kolmandale saatekohal – oma agendile ehk korrespondentile – ehk ka müüjale enesele sellekohaseid instruksioone andma. – See instruksioon võib olla ainult paarisõnaline, ehk, selle ostjale enesele andmise puhul, ainult lepingus seista. – Võib öelda, et suurema jao lepingute hulgest see instruksioon ongi vaikimisnõusolekuga ostja poolt

müüjale antud, (tacitement, tacitly, stillschweigend; le consentement, la convention tacite, the tacit consent, agreement, stillschweigende Einwilligung, Übereinkunft). Peaasi on, et müüja annab kokkulepitud kvantumi kui ka kvaliteedi, kuna seal juures sugugi ostja asi ei ole kindlaks teha, kust kaup pärit on, ehk tuleb. Kui aga kauba päralejõudmisel selgub, et kaup ei vasta kokkuleppele, siis ei või müüja ostjale kuidagiviisi etteheita, et viimane oma reklaamsiooni õiguse oleks kaotanud selleläbi, et vaikides nõus oli ainult müüja spetsifikatsiooniga. Niisugustel juhtumistel ei ole müüja lihtsalt korrektselt oma ülesannet kui ostja mandataär täitnud ja peab sellepärast juba vastutust kandma.

Kroonika.

Majanduslised teated.

Eesti.

1923. a. jaanuarikuu sisse- ja väljavedu.

Sissevedu väljaveost 125,7 milj. marka suurem.

	Sissevedu. (milj. Emk.)	Väljavedu. (milj. Emk.)
Põllusaadused	89,5	3,4
Karjasaadused	0,04	32,8
Kala ja kalakaup	7,7	0,06
Muud toidu- ja maitseained ning joogid	88,2	17,2
Elusloomad	—	5,5
Nahk ja nahakaubad	10,2	5,5
Seemned ja elustaimed	0,7	4,6
Puu- ja puutööstuse saadused	2,3	54,4
Paber, paberikaup ja trükitööd	11,0	21,0
Puuvill, lina ja kiuained	32,2	168,9
Tekstiilitööstuse saadused	44,6	54,1
Metallid	26,6	10,1
Metallkaubad	37,1	0,7
Põllutööstusmasinad	5,2	0,01
Muud töö- ja jõumasinad	47,4	1,9
Instrumendid, aparaadid ja laskeristad	4,3	0,2
Kivid, mullad ja nende saadused	13,2	0,7
Kivisüsi, koks ja põlevkivi	35,2	—
Õlid, rasvad ja vaigud	25,3	0,003
Väetisained	2,0	0,5
Keemilised, värvid, apteegikaubad	23,4	2,6
Kunstikaup (muusikariistad jne.)	3,8	0,2
	509,8	384,1

Maade järele:

	Sissevedu. (milj. Emk.)	Väljavedu. (milj. Emk.)
Saksamaa	261,0	47,0
Rootsi	8,0	38,0
Inglismaa	89,9	87,7
Ameerika	59,3	9,6
Soome	17,4	44,2
Prantsusmaa	1,5	16,1
Norra	—	0,2
Daani	13,5	10,6
Hollandi	5,7	—
Läti	13,1	28,4
Vene	1,9	4,5
Belgia	8,4	93,0
Danzig	29,9	4,8

Laevamaaklerite taksid Tallinnas. Laevamaakler võtab tema nime peale adreseeritud laevade pealt järgmised maksud (peale veolepingus tähendatud komisjoni):

a) Sissetulevate ja väljaminevate laevade deklaratsiooni pealt ühes margimaksudega:

kuni 200 B. R. T. £	0-10/-
" 1000 " " " "	1-00/-
üle 1000 " " " "	2-00/-

b) Sisse- ehk väljakirjutamine (klaarimine):

kuni 200 B. R. T. £	2- 2/-
" 300 " " " "	3- 3/-
" 400 " " " "	4- 4/-
" 500 " " " "	5- 5/-

kuni 600 B. R. T. £	6-6/-
" 800 " " " "	7-7/-
" 1000 " " " "	8-8/-
" 1200 " " " "	9-9/-
" 1400 " " " "	10-10/-
" 1600 " " " "	11-11/-
" 2000 " " " "	13-13/-
" 2500 " " " "	15-15/-

Meriprotest	Emk. 500.-
„Merimeeste Kodu“ heaks kuni 500 B. R. T.	100.-
„Merimeeste Kodu“ heaks üle 1500 B. R. T.	300.-
Päästepaatide heaks kuni 500 B. R. T.	500.-
„Merimeeste Kodu“ heaks üle 1500 B. R. T.	100.-
„Merimeeste Kodu“ heaks üle 1500 „ „ „	200.-
„Merimeeste Kodu“ heaks üle 1500 „ „ „	300.-
Prahtimiskomisjon.	3-5 ⁰ / ₀
Prahi inkasso	1-2 ⁰ / ₀
Väljapandud raha eest.	2 ⁰ / ₀

Stevidoori tariff 1. nov. 1922. a. (Tühjendamine, täitmine).

Põllutööriistad	Emk. 110 per 1000 kg.
Segakaup	95 " " "
Kaup kottides	85 " " "
Põllurammu kottides	85 " " "
Sool lahtine	100 " " "
Kivisüsi	110 " " "
Koks.	140 " " "

Märkus: Süte ja koksi tühjendamisel on plus 10 marka tonni pealt korvide ja labidate eest.

Heeringad	Emk. 68 per 1000 klg.
Vili lahtiselt	115 " " "
Linad ja kanepid	130 " " "
Laud & plangud	300 per. stand.
Latid	340 " " "

plus 7⁰/₀ tööliste kinnitus.

Ületunnid 50 marka mehe pealt tunnis.

Vintsi mehed 400 mrk. „ „ päevas.

Tellingite juure- ja äravedu 300 marka luugi pealt.

Tellingute tarvituste eest päevas 100 mrk. luugi pealt.

Laadungi kontrollimine, võrdlemine tolli peal, aktide valmistamine jne. 0,35 p. puuda pealt, mis hulka ka tellingite tarvitus loetakse.

(„Laevandus“ nr. 2-3, 1923.)

Eesti posti, telegraafi ja telefoni tegevus 1922. a. (andm. milj.) Postiasutuste kaudu on 1922. a. jooksul kokku 36,9 milj. saadetist edasi toimetud (1921. a. 32,8 milj., seega 4,1 milj. rohkem), neist lihtsaadetisi 36,5 milj. (ligi 24 milj. sisemaalisi ja üle 12 milj. väljamaalisi), 0,1 milj. pakki ja 0,3 milj. väärtisaadetisi.

Raha- ja väärtisaadetiste koguväärtus ulatab kuni 1.350 milj. Emk.

Telegraf võitis vastu 1,018 milj. telegrammi (1921. a. 0,998) neist läbiminevaid - 0,35, sisemaalisi - 0,38 ja väljamaalisi - 0,28. -

Telefoni kaudu on 7,4 miljoni kõnet olnud (1921. a. - 6,4) neist:

Kohalised abonentide vahel.	5,5 milj. kõnet.
„ „ võõrastele	0,1 " " "
kaugkõned sisemaalised.	1,4 " " "
„ „ väljamaalised	0,02 " " "
„ „ läbiminev.	0,3 " " "

Telefoni teel on 0,04 miljoni telegrammi edasi toimetud.

Post, telegraf ja telefon 1922. a. Eestis (Statistika keskbüroo andmete järele). Eesti posti- telegraafi- ja telefoniasutuste arenemist võime näha järgmisest tabelist, kus on andmed 1919., 20., 21. ja 22. aasta kohta:

	1919. a.	1920. a.	1921. a.	1922. a.
Postkontorite arv.	107	111	115	118
Posti-agentuur. „	16	40	64	91
Postkastide arv	398	470	590	630
Telegraafi-asutuste arv	44	69	74	82
Telegraafi aparaa- tide arv	90	141	148	164
Telefoni-asutuste arv	101	117	178	226
Telefoni-aparaatide arv		3.352	4.738	6496
Posti, telegraafi ja telefoni teenijad: 1241	1346	1444	1559	

Liinide pikkuses on ka muudatused ette tulnud (klm.):

	1920. a.	1921. a.	1922. a.
Telegrafirahvade pik. 7.818	8.606,9	9.262,21	
Telefoniliinide	5.872,2	5.660,119	6.173,041
Postiiraktid-raudteed . 1.209	1.209	1.163	
„ sillutatud			
maanteed	2.962	3.215	3.527
Postiiraktid-veeteed . . 324	324	324	

1921. aastal vähenes telefoni võrk sõjaaegsete liinide mahakerimise tõttu, kuna 1921-1922. a. postiirak- tide vähenemine on Eesti-Läti piiri ümberpaigutamise läbi tulnud, misjuures Valga ja Mõisaküla vahel posti- ühendus katkestati.

Kartulitõustus. Kartuli puhassaak Eestis oli (seeme maha arvatud):

1919/20. aastal on saadud 21,7 milj. puuda	
1920/21. „ „ „ 26,6 „ „	
1922. „ „ „ 31,4 „ „	

Kahe viimase aasta jooksul tõusis kartuli saak 45⁰/₀ võrra.

Kartuli väljavedu oli:

1919. a.	861,6 tuh. puuda
1920. a.	1.587,0 " "
1921. a.	1.194,8 " "
1922. a.	2.845,2 " "

Peatargudeks võib nimetada Inglis-, Saksa-, Rootsi- ja Soomemaad, kuna Venemaa, mis enne sõda Eesti kartuli tarvitajatest esimesel kohal seisis, praegu võrd- lemissi vähe Eesti kartulaid ostab. Suurel hulgal veeti kartulaid ka Lätimaale.

Piirituse valmistamiseks tarvitati 1921/22. a. hoo- ajal 4.117 400 pd. kartulaid, millest saadi 67.496.900 kraadi piiritust. Väljamaale veeti 1922. a. 112.241 pd. piiritust 172.200.000 Emk. väärtuses.

Tärgluse ja siirupi produktiooni kohta 1922. a. puuduvad andmed; 1921. a. töötas sellel alal 69 ette- võtet ja saadud on 78.604 pd. tärglusi. Võib oletada, et 1922. a. siirupi produktioon on vähenenud, sest varemalt, kui suhkrut saada ei olnud, oli suur nõud- mine siirupi järele.

Tärglist on väljaveetud 1921. a. 23.262 p., 1922. aastal 85.689 pd., enamasti Soome ja Saksamaale.

Villatõustus. Statistika keskbüroo põllumajanduse andmete järele oli 1922. aastal Eestis 755.000 lammast. Neist olid üle 1 aasta vanad 420.000. Läbistikku võib arvata, et ühe lamba pealt saadakse 3-5 naela villu,

nii et villasaak 1922. aastal ligi 42.000 puuda oli. Eelmisel aastal oli see saak palju vähem – lammaste arv ulatas 1919. a. ainult 272,00 täiskasvanud lambani (üle 1. a. vana); 1920. a. oli 301.000 lammast ja seega villa- saak 1919. aastal ligi 27.000 pd. ja 1920. a. 30.000 puuda.

Suurem osa villa tarvitavad Eestis elanikud ise ära, kuna vabrikutele sellest ei jätku ja enam-vähem väljamaalt ostetakse. Lammaste arvu suurenemisega on sisseveetavate villade hulk järjekindlalt vähenenud, nii et 1922. a. sissevedu oli 1.989 puuda võrra väiksem, kui 1921. aastal.

Sisseveo suurus oli:

1921. a.	26.692 pd.
1922. a.	24.703 „

Villa ümbertöötamise alal on Eestis tegutsemas 3 kalevivabrikut (suurtööstus) ja 69 kudumistöötuba (neist suurtööstuses 1, kesk- 13 ja väiketööstuses 55 töötuba), peale selle veel 10 vilditööstuse ettevõtet.

Uued seadused ja määrused.

Vabariigi Valitsuse poolt 28. veebruaril 1923. a. kinnitud

Sadamamaksude tariif.

II jagu.

Kodumaa sadamate vahet sõitvate laevade pealt võetavad maksud.

§ 20. Sillamaksu võetakse kõikide sissetulevate ja väljaminevate kodumaa sadamate vahet sõitvate laevade pealt, E. V. sadamates niihästi laeva sissesõidu kui ka väljasõidu puhul järgmises suuruses:

a) täidetud masinajõuga liikuvate laevade pealt viis marka iga netto registertoni pealt;

b) täidetud purjelaevade pealt, millede peal ei ole mehaanilist edasivijjat, kolm marka viiskümmend penni iga netto registertoni pealt;

c) laevade pealt ballastiga ehk osalise kaubaga seitsekümmendviis protsenti punktides „a” ja „b” määratud maksust;

Märkus. Osalise kaubaga laevaks tunnistatakse niisugune laev, mille sadamas laaditud või lossitud kaup oma kaalu ehk mahutuse poolest ei tõuse üle ühe kahekümnendiku puhtast laeva mahutusest, kusjuures nelikümmend kantjalga vastavad tuhanded kilogramme.

d) laevade pealt, mis tulevad sadamasse ainult selleks, et peale võtta kütet, toidumootora ehk vett, või teki tagavara, ehk mis havarii pärast või klaarimiseks sadamasse tulnud, reisijaid aga ei vaheta ega operatsioon kauba laadimise ja lossimise alal ei toimeta, kaksikümmend protsenti käesoleva paragrahvi punktides „a” ja „b” määratud maksust;

e) kui laev, mis väiksemal määral puudega kaupleb, peale tühjendamist ehk laadimist üle nädala aja sadamas seisab, siis maksab ta iga järgmise kahe nädala seisamise eest sillamaksu käesolevas paragrahvis punktides „a” ja „b” tähendatud määral;

Märkus 1. Kõik teised kodumaa sadamate vahet sõitvad laevad maksavad seisumaksu käesoleva määruse § 3 ettenähtud korras ja suuruses.

Märkus 2. Miini sadamas võivad laevad suvel tasuta oodata.

f) laevad, mis teevad korralisi ja tähtajalisi reisiid, maksavad sillamaksu igas kalendriaastas ainult esimese kaheksa reisi eest, s. o. kaheksa sisse- ja kaheksa väljasõidu puhul igas sadamas eraldi;

g) päästelaevad maksavad silla-, tuleforni- ja tervishoiumaksu iga kalendriaasta eest täielikult viiekordses suuruses, mis neile õiguse annab kõigis Eesti sadamates olla. Juhtumisel, kui nad kaubanduslikke operatsioone teevad, maksavad nad peale selle harilikud sadamamaksud;

h) nii Eesti kui ka välisriikide valitsuste laevad, mis mitte kaubanduslikke operatsioone ei toimeta, ja jahiklubi lipu all sõitvad laevad on sadamaksudest vabad.

Märkus. Üldine maksu alammäär on 10 tonni eest.

§ 21. Tulefornimaksu võetakse sillamaksuga ühe- sugusel alusel § 20, pp. a, b, c, d ja h ettenähtud korras, kuid kahekordselt ja igas kalendriaastas ainult kaheksa esimese reisi eest.

§ 22. Kaalumaksu võetakse käesoleva määruse § 17 ettenähtud suuruses, kusjuures sama kauba teistkordsel läbiminekul maksetakse kaalumaksu 50% harilikust suuruselt.

§ 23. Talvekorterimaksu võetakse iga purjelaeva pealt suurusega kuni 50 netto registertoni – 1000 marka. Laevade pealt, mis suuremad kui 50 netto registertoni, võetakse iga registertoni eest, mis üle 50 tonni on – 10 marka. Masinajõuga liikuvate laevade pealt võetakse seda maksu 50% rohkem.

Märkus 1. Talvekorterimaksu loetakse 1. novembrist kuni 1. maini, kui laev mitte kaubanduslikke operatsioone ei tee.

Märkus 2. Laeva valvamine ja korrahoidmine on omaniku kohus.

§ 24. Värske vee eest võetakse maksu käesoleva määruse § 13 ettenähtud korras ja suuruses.

§ 25. Tervishoiumaksu võetakse laevade järelvaavatuuse ja esimese abiandmise eest sadamates, kus arsid on:

a) kõik rannasõidulaevad kuni 50 netto registertoni suuruseni maksavad 150 marka reisi pealt;

b) kõik rannasõidulaevad üle 50 netto registertoni maksavad 250 marka reisi pealt;

c) juhtumisel, kui laev sadamaarsti äranägemisel desinfectsiooni tarvitab, peab laev tegelikud kulud kandma.

§ 26. Kõik kodumaa sadamate vahet Eesti lipu all sõitvad laevad on sunduslikust lootsivõtmisest vabad.

§ 27. Maks merimeeste- kodu ja päästejaamade heaks võetakse käesoleva määruse §§ 15 ja 16 ettenähtud korras ja suuruses.

Käesolev tariif hakkab maksma 15. märtsist 1923. a. Sama päevast loetakse maksvusetaks vabariigi valitsuse poolt 18. jaanuaril 1921. a. vastuvõetud sadamamaksude tariif („R. T.” nr. 7 – 1921 a., nr. 21 – 1921 a. ja nr. 41 – 1922 a.) kõikide muudatuste ja täiendustega.

(„R. T.” nr. 38/39, 15. märts 1923.)

Määrus kaupade sisseveo ning tollimaksude kohta.

Vabariigi valitsuse poolt 3. jaanuaril 1921 a. vastuvõetud seaduse põhjal tollide ja teiste väljaveomaksude asjus (seadus nr. 32, „Riigi Teataja“ nr. 4-1921 a. ja seadus nr. 217, „Riigi Teataja“ nr. 117-1921 a.) muudetakse 23. aprillil 1921 a. kinnitud tollitariif sisseveetavate kaupade kohta („Riigi Teataja“ nr. 31 - 1921 a.) järgmiselt:

Tariif.

1) sisseveoks lubatud kaubad:

§§	Punktid	Kaupade nimetus.	Tollimäär. Emk.
4	1-a	kartulijahu	muutmata
	-b	makaronid, vermischel, nuudlid, p. p.	200.-
24	1-a	muutmata	12.000.-
	-b	„	muutmata
2		puuvili ja marjad pak-suks keedetud ilma suhkruta; puuvili ja marjad mahla sees ilma suhkruta; igasugused puuvilja- ja marjamahlad ja siirupid, olgugi suhkruga: õhukindlates nõudes, br. p. p.	12.000.-
		mitteõhukindlates nõudes, br. p. p.	3.600.-
Märkus.		muutmata	
	3-a	„	2.400.-
74	-b	„	muutmata
	6	„	„
	-a	„	„
	-b	punktis 6-a nimetud klaas, mille pikkuse ja laiuse jooksev kogumõõt üle 50 kuni 80 vers. on; igas suuruses värviline, piimakarvaline, laineline, riflitud, krobeline, ja teine sarnane klaas, ilma mustri- ja ilustusteta, p. p.	„
	-c	punktis 6-a nimetud klaas, mille pikkuse ja laiuse jooksev kogumõõt üle 80 vers. on; igas suuruses ja igas värvis kumerklaas, niisama matikstehud ja mustri-line klaas p. p.	„
	7-a	muutmata	„
177	-b	„	800.-
	1-b-bb	„	35.-

See määrus hakkab maksma 1. aprillist s. a.

Venemaa.

Vene väliskaubandus 1922 aastal.

Sissevedu.

1921	56.111 tuhat puuda	232.429 t. rbl. väärtuses
1922	165.792 „	458.360 „

Väljavedu.

1921	12.960 tuhat puuda	20.195 t. rbl. väärtuses
1922	56.346 „	81.621 „

Nende arvude hindamisel ei tohi unustada, et heategevate asutuste saadetused sisseveo-kaupade hulka on arvatud. Eraldatult saame niisuguse pildi:

Sissevedu:

	Kaubad		Heategevate asutuste saadetused.	
1921	51.978	210.003	3.133	22.426
1922	126.620	273.807	39.172	184.663
	tuh. pud.	tuh. rbl.	tuh. pud.	tuh. rbl.

Veerandaastate järgi veeti sisse kaupasi:

I veerand	39.450 tuh. rubla eest
II	113.329 „
III	70.496 „
IV	50.523 „

Sisseveo-ainetest olid tähtsamad: toiduained (59 milj. pd.), kivistisi (36,9 milj. p.), puud (12,9 milj. p.), metallid ja masinad (8,9 milj. p.), paber (2,8 milj. p.).

Tähtsamateks välja veo-aineteks olid:

	1921	1922
	tuhanded rublad	
Lauad ja liiprid	3.158	10.643
Palgid	658	3.076
Vana metall	7	7.126
Nafta produktid	1.433	11.186
Lina ja kanep	4.248	15.369
Nahad	4.293	9.030
Tubak	686	2.856

Üksikute, maade järgi järgunes väliskaubandus järgmiselt (tuh. rublad):

	Sissevedu:	Väljavedu:	Üldläbikäik
Saksamaa	91.666	14.749	106.415
Suur-Briti	50.788	25.177	75.965
Ühriigid	38.937	-	38.937
Latvia	14.223	10.502	24.725
Eesti	12.899	7.723	20.622
Soome	9.202	3.590	12.792
Poola	9.858	2.834	12.692
Türgi	1.584	10.963	12.547
Norra	11.368	470	11.838
Rootsi	10.399	204	10.603

Peterburi börs. (Peterburi Eesti kindral-konsulaadilt). Kui Peterburi börsest jutt on, siis mõeldakse selle nimetuse all vaba börsit, „volnaja birsha“i, mis asub „Euroopa“ võõrastemajas. Sissepääs selle börsile on ainult börseliikmetele lubatud, kellele nõndanimetatud „Gorfinotdel“ poolt selleks patent välja antud. Börsi eesotsas seisab 7-liikmeline börsikomitee. Konfliktide lahendamiseks on olemas arbitraas-komisjon. Maakerite sisteemi ja operatsioonide registreerimist ei ole olemas. Kliendid börsesaali ei pääse. Pääsevad ainult maksu eest saali kõrval olevatesse kuluaaridesse, kust siis börseliikmete kaudu

opereerida võivad. Lähemas tulevikus kavatakse avada täitsa legaliseeritud raha ning vääripaberite borse (fondovaja birsha) endistes borseruumides.

Omanduse õigused Venemaal. 1. jaanuarist s. a. maksma hakkand kodanline kodeks (Grashdanski kodeks) tunnistab juba põhimõtteliselt, muu seas, eraomandust senini mitte natsionaliseeritud ettevõtete, tööstuste, ehituste, raha, kulla, hõbeda, välisvaluuta, vääripaberite ja muu väärtuste peale. Eraomanduse õiguse alla ei käi: maa, natsionaliseeritud ja munitseeritud ettevõtted, raudteed, natsionaliseeritud laevad ning riigi kätte ületäinud ehitused. Sellest võib järeldada, et „trustide“ varandus samuti riigiomandus on ja ei või eraisikutele võõrandatud saada.

Volgamaa koloniseerimise kavatsused. Volga näljaraionis on 3¹/₂ miljoni dessatiini maad, mida koloniseerida kavatakse niisuguste elementidega, mis mitte ühest löikusest teiseni ei ela, vaid ka vilja välja eksporteerida suudaks. Sarnane element võib „Ekonomitsheskaja Shishn'i arvamise järel väljaspoolt kontsessiooni ehk emigratsiooni näol tulla, kes, põllumajandust kapitaalsete alusele pannes, sellesse maasse jälle elu sisse tooks. Sellesama otsusele olla ka töö ja kaitse nõukogu tulnud.

Kalapüük. Üle kõige Venemaa on kalasaadusi saavutatud: 1920 a. — 8.150.000 pd., 1921 aastal — 14.670.000 pd., 1922 a. — 17.323.000 pd., 1923 a. loodetakse 18 miljoni kalapüügi saadusi saada, sellest 75% kevadisest püügist.

Esseisev villatööstuse hooaeg. Villatööstuse seisukorda võiks sellest küljest paremaks lugeda, kui puuvillatööstus, et puuvilla tagavarad on õige väiksed ja suurem osa puvilla tuleb väljamaalt osta, kuna tooresvilla omal maal saada on. Villatööstusele on eelarve järele ümberlootamiseks 689.625 puuda tarvis. See teeks ennesõjaaegsest toodangust ainult 30% (s. o. 1 inimese peale tuleks 1 arssin riidet 5–6 aasta peale). Kuid seda silmas pidades, et suurem osa villasaadusi rahva käes on, kes sovefi rubla kiire langemise tõttu seda ainult tarviduse korral väiksel arvu turule lasevad ja kodu ümber töötavad, ei või suuri lootusi panna eelarves võetud arvu kättesaamiseks. Pealegi puudub villa koondajatel orgaanisatsioonidel igasugune kapitaal.

Vene tikutööstus. Tikutööstuse toodang oli ametlikkude andmete järele:

1917	1.614	t. kasti
1918	1.019	„ „
1919	1.008	„ „
1920	632	„ „
1921	488	„ „
Oktoobrist		
oktoobrini 1921/22	719,6	„ „

Selle peale vaatamata, et viimasel ajal produktiooni suurenemist on märgata, on tikutööstus kõige raskemas seisukorras, sest et fiku turgu ei leia. Nii oli tikude müük:

novembris 1922.	9000	kasti.
detsembris „	7000	„
jaanuaris 1923.	2030	„

Sellepärast otsibki tikustrust palavikuliselt välisurgesid, kuid seal võib ta oma kaupa mahutada ainult kahjuga, sest üle 6–6.50 rubla ei ole trust välisurul kasti saanud, kuna fikud omal ühes transpordi ja aktsiisiga maksavad Rbl. 8.50 kast.

Leedu.

I. Leedu eelarve 1923 a. peale (tuhanded liitid)

Korraline eelarve:	Tulud.	Kulud.
Vabariigi president	—	120
Seim	10	453
Ministrite kabinet	153	763
Välisministeerium	3.341	3.731
„Elta“	3	251
Kaitseministeerium	127	51.767
Siseministeerium	2.430	5.083
Raha-, Kaub. ja Tööstusministeerium	78.471	2.982
Põlluministeerium	27.050	9.851
Haridusministeerium	1.009	11.850
Kohtuministeerium	1.049	2.202
Teedeministeerium	39.418	33.730
Juudi ministeerium	—	51
Valgevene ministeerium	—	77
Riigikontroll	—	422
Kokku:	153.063	123.340

Erakorraline eelarve:	Tulud.	Kulud.
Välisministeerium	—	6.370
Kaitseministeerium	—	16.757
Siseministeerium	—	486
Raha-, Kaub. ja Tööstusministeerium	14.000	14.312
Põllutööstusministeerium	32.145	5.622
Haridusministeerium	—	500
Teedeministeerium	—	13.821
Kokku:	46.145	67.923

Riigi võlgade tasumine 2.662

Kokku terves eelarves tulusi Lt. 199,209
kulusi „ 183,925

(Eesti esituselt Leedus.)

Leedu Panga bilans 28. veebruaril:

Aktiiva:

1. Kullafond	Lt. 15.779.702,34
2. Hõbeda fond	„ 96.035,23
3. Kindel välisvaluuta	„ 26.235.006,22
4. Muu välisvaluuta	„ 30.099,57
5. Diskont ja laenud	„ 13.447.643,34
6. Muud aktiivid	„ 4.216.171,35
	Lt. 59.804.658,05

Passiiva:

1. Osakapitaal	Lt. 12.000.000,—
2. Rahamärgid liikvel	„ 40.655.556,62
3. Deposiidid ja hoiusummad	„ 3.015.114,54
4. Muud passiivid	„ 4.133.986,89
	Lt. 59.804.658,05

Laevandus Hamburg-Kovno. Ameeriklased kavatsesid mai kuust alates korralikku laevaühendust Hamburgi ja Kovno vahel sisse seada, mille jaoks laevad Ameerikast siia saadetakse. Meemeli ja Kovno vahel liiguks jõelaevad.

Hinnad Leedu puuturul on viimasel ajal lanemas, sest nõudmised väljaspoolt on vähenenud. Iseäranis vaikseks on jäänud nõudmine Inglismaa poolt.

Leedu tegevus Meemelimaal. Meemeli sadamas, mis viimastel aastatel puhastamata seisnud, kavatakse nüüd suuremaid töid alata, et sadamat uuesti suurematele laevadele kättesaadavaks teha. Ka sadama enese ümberehitamise kavaga on mõned väljamaa ärid esinenud.

Sventa jõesusus ehitakse uus modern kalasadam, milleks eeltööd juba käimas.

Meemeli sadama paremaks ühenduseks tagamaaga kavatakse kõige lähemas tulevikus rida uusi raudteid ehitada, missugustest esimese järjekorras käsile tuleks teed Shavli-Telshi-Meemel ja Kozlova-Ruda-Tauroggen. Viimase siht ei ole veel pä is kindel.

Tollipiir Meemelimaa ja Leedu vahel kaotati ära 10. märtsil. Peale selle hakkab ka Meemelimaal Leedu tollitariifi maksma.

Poola.

Poola suhkrutööstus 1913/14. a. olid tegevuses 88 suhkruvabrikut. Praegu töötavad nendest 70. — Allpool mõned andmed suhkrupeetide kasvatuse ja suhkruaagi üle (andmed tuhand.):

	Suhkrupeetide all maad.	Suhkru toodang.
1913/14. a.	172,5 hektari	5.570 meeter tsentneri
1921/22. a.	82,2 "	1.640 " "
1922/23. a.	108,0 "	3.332 " "

„Zloty“ küsimus. Poola paberimarga alalise kõikumise tõttu on tõusnud idee kõiksugu arvete tegemise juures üle minna fiktiivse „zloti“ peale. Selle järele võiks siis, näituseks, kodanik oma paberimargad hoiukassasse viia, kus neid pävakursi järele „zloty“des“ arvatakse. Kui nüüd kodanik oma raha kätte saada tahab, arvatakse hoiukassa „zloty“d“ jälle pävakursi järele paberimarkade peale ümber, ja maksetakse temale välja. Nii oleks siis kodanik margakursi langemise vastu kindlustud. Samuti tuleks siis talitada ka pankadest antavate laenudega.

Selle idee üle on nii poolt kui ka vastu juba rohkesti vaieldud. Nüüd esines rahaminister Grabski Seimis vastava kavaga, mis, mõnesuguste muudatustega, arvatavasti ka vastu võetakse.

Rootsi.

(Stockholmi Eesti konsulaadilt.)

Rootsi väliskaubandus jaanuarikuul. Komertskolleegiumi andmete järele oli jaanuarikuul Rootsi sissevedu 87,85 milj. krooni, väljavedu — 64,93 milj. krooni, seega oli sisseveo ülekaal 22,92 milj. krooni. Ajakiri „Afförsvärlden“ seletab nii suurt sisseveo ülekaalu osalt sellelabin, et tähtsamate sisseveoainete (kivisöö, metallide, kohvi) hinnad väljamaal on tõusnud, kuna Rootsi väljaveokaupade hinnad on endisteks jäänud.

Rootsi puuturul. Viimasel ajal on müügis teatav seisak tekkinud. Prantsusmaa pole ikka veel puumaterjaal. ostimisega algust teinud — peaaesjalikult mittesoodsa valuuta seisukorra pärast — kuid lähemal ajal, laevasõidu avanemisega Bofni lahes oodetakse seal suuremaid tellimisi. Üldse on Rootsi aasta algusest juba 275 t. st. müünud.

Jäälod Stockholm vetes on praegu kaunis raske. Sandhammi juurde on nii palju ajurjäd kogund, et Stockholm suurem jäämurdja seal enam läbi ei pääse. Laevatee hoitakse lahti ainult Dalarö sihis.

Belgia.

Belgia Eesti asekonsuli aruandest 1922 a. kohta.

Belgia ja Eesti vaheline kaubandus on mineval aastal normaalselt arenenud.

Soodsamate ja tihedamate mereühenduste tõttu on Belgia sadamatesse sissefulnud Eesti laevade tonnage 1921 aastaga võrreldes koheksordseks kasvanud. Kavatsusel on veel uued Eesti-Belgia mereühendused.

Kõige kasulikud sisseveoartiklid Eestist Belgiasse on: lina, mets, linaseemned, kaerad, kartulid, kartuliherbed jne. Kutsutakse Eesti linakauplejaid üles, Belgia linatarvitajatega kontakti alal hoidma, sest Genfi linaturg, kus igegi Põhja-Prantsusmaa ja Inglismaa tekstiiltöösturid oma lina sisseostmist toime-tavad, on Eesti eksportööridele väga tulus.

Metsasaadustega kaubitsemine ei ole oma võimaliku kõrguseni arenenud, sest sellel alal puuduvad ennesõjaaegsed korraldajad. Peale selle ignoreerivad praegused metsakauplejad Antverpeni turu tähtsust. Soome, Rootsi, Norra, Läti ja Poola kauplevad Belgiaga ülihästi.

Eesti teravili ja seemned on Belgias küllalt tuntud, ja viimasel ajal on mitu partiid Antverpeni müüdnud. Saadud informatsiooni järele on osljad selle kaubaga rahule jäänud. Tarvis oleks ainult vähe erutust Eesti eksportööride poolt, ja 1923 a. sissevedu saab teistest aastatest veel suurem olema.

Kõikide nende artiklite müük pole veel ennesõjaaegse kõrguseni tõusnud, mis seletatav sellega, et enne sõda Tallinna, Pärnu ja Narva kaudu suurel määdul Venemaal saadud kaupu ekspordeeriti, kuna nüüd eksportöörid ennast piirama peavad omamaa saadustega.

Kartulid: 1922 a. on suurema jao Baltimaade eksportööridel otse katastroofiline olnud, sest et selle artikli ekspordeerimine suuremalt jaolt oskamata kätes oli. Soovitav oleks tulevikus, et selle aine eksportöörid enne suuremate lepingute tegemist pööraksid konsulaadi poole, kes tarvilit nõu ja instruksioonisid annaks.

Esimese tähtsusega väljaveoaine Eestist on kartuliherbed. Firma Rumberg, Tuberg & Co, Tallinnas, on mineval aastal mitu partiid Belgiasse saatnud, mis täielist rahulolemist teenisid. Belgia tarvitajad ostaksid ka edespidi hea meelega nimetud firma saadusi.

Paber, paberimasse ja puuplatted: see kaup ei ole Belgia turunõuetele vastavalt väljajõõtatud. Teiste maade tööstus-ettevõtted leiavad oma saaduste Belgias head turgu, kuna Eesti väljavedu peaaegu nulli peal seisab.

Belgia artiklite sissevedu Eestisse on läinud aastaga võrreldes muutmata. Eesti kaupmees ostab tööstuse saaduse parema meelega Saksamaalt, mis praec-

guse madala riigimarga kursi läbi seda rohkem edasi kestab. Ka on transport Stettini ja teiste Saksa sadamate kaudu palju odavam ja hõlpsam kui Belgias. Toiduainete sisseveos seisab Inglismaa esimesel kohal. Jaolt soodsamate ühenduse tingimiste, jaolt soovitavamate ainete vastupakkumise läbi. Et Eesti-Belgia vahelist kaubanduse arenemist edendada, soovitaksin Eestile aastalaadast Brüsselis osavõtta.

Teated ettevõtete tegevusest.

Eksport-tapamaja ja külmetushooned A/S. „Külmetus“. A/s. „Külmetus“ asutati mõõdund aastal põhikapitaaliga 25 milj. mrk. Tööstusruumide asukoht on Tallinnas, Boeckeri tehastes. Peatlesanne on eksportkauba valmistamine. Tegutseb kolme osakonnaga: tapamaja, vorstivabrik ja külmetusruumid.

Tapamaja algas oma tegevuse 2. veebruaril s. a. ja on kõige täielikum sellesarnane Eestis. Eeskujuks on võetud Daani eksport-tapamajad. Tapetud loomadest saavad proovid võetud ja trihinkabinetis läbikatsutud. Peaasjalikult valmistakse sea külgi (bacon) Inglise turu jaoks, kuna ka terveid sigu ja suitsetud sealihaga Soome- ja Saksamaale saadetakse. Eksportkaup teeb 55% tervest saaduste hulgast. Ülejäänud osad ja sisekonnad saavad kohalise turu jaoks ümbertöötud.

Vorstivabrik valmistab vorste ja suitsetud liha kohalise, kui ka välisurgude jaoks.

Külmetusruumid mahutavad ühe korraga kuni 1500 tapetud siga.

Tapamajas on tema tegevuse aja s. o. 1½ kuu jooksul 900 siga tapetud, mis pea 20 looma päevas välja teeb. Tapamaja võib aga päevas kuni 400 siga tappa.

Praegune tööliste arv arv 30.

Kaub. - Tööstusministeerium on lubanud firmale „A. S. Eesti Aga A. B.“, Stockholm, oma tegevust Eestis alata põhikapitaaliga 5 milj. Emk. Seltsi esitaja Eestis on herra Karl Tammann, Tallinnas, Dunkri t. nr. 4.

Eesti Laenu Pank A/s., on avanud agentuuri Irboskas.

„Eesti Prantsuse Pank“ on oma peale võtnud Ühendatud (Union) Panga kohaliku jaoskonna likvideerimise.

Kirjastus O/ü. „Täht“ on lõpetanud oma läinud aasta tegevuse puhta kasuga 320,7 tuh., mis osanikkude peakoosolekul 29. skp. jaotusele tuleb. O/ü. trükkikojal on läinud aastal tulused olnud Emk. 3.971,4 tuh. ja kulusid Emk. 3.650,6, millest tähtsamad: palgad Emk. 2.198,1 milj., 0/0/0 243,4 tuh., liikuva varand. kustud. 273,7 tuh., muud kulud 677,9 tuh. Bilansis 1. Jaan. peale esinevad aktiivas: kassa Emk. 145,3 tuh., liikuv varandus Emk. 3.616,3 tuh., võlglaused 810,1. korrespondendid(?) 882,3; passiivas - osamak. Emk. 2.366,5, vekslid Emk. 2.310,0, korrespondendid Emk. 676,1 tuh.; bilansi üldsumma - Emk. 5.958,3 tuh.

Põltsamaa Ühispank on lõpetanud oma läinud aasta tegevuse puhta kasuga Emk. 66,9 tuh. suuruses, kusjuures Venemaalt saada olevate summade arvel

23,0 tuh. ja kahtlaste võlgade arvel 79,0 tuh. maha on kustutatud. Vene võlad Emk 163,0 tuh. suuruses on nüüd tervelt kaetud. Ühispanga äriseisu aasta algusel ja lõpul iseloomustab järgnev tabel:

	31.XII.21.	31.XII.22
Aktiiva		
Kassa	756,0	1.755,1
Vekslidiskont	1.395,9	3.147,3
Tähtajalised laenud	1.769,0	3.979,1
Asunikk. laen	484,0	475,3
Konto-korrent	1.854,6	3.511,3
Keresp., loro	2.220,2	3.602,3
nostro	55,7	174,6
Tööstuse arve.	375,0	391,6
Passiiva		
Osamaksud	244,1	475,0
Hoiusummad, tähljal.	1.256,4	3.615,5
jookv. arvel	2.922,8	5.693,8
Korresp., loro	36,3	74,4
nostro	1.808,8	2.778,8
Konto-korent	449,1	816,7
Konto-korrent teises raha- asutustes	1.984,5	3.091,4
Puhas kasu	43,3	67,0
Bilans	9.206,6	17.503,8
Üleüldine läbikäik	?	225.684,0

Tallinna keemiavabriku „Richard Mayer'i“ aktsiaseltsi obligatsioonide väljaande määruste § 6 maksvuse põhjal ütleb nimetud aktsiaselts veel liikvel olevad obligatsioonid üles ja palub omanikke tähendatud obligatsioone, alates 1. juulist 1923. a., mil päeval protsentide maksmine lõpeb, aktsiaseltsi kassas (Falkspargi tän., 31) väljamaksmiseks esitada.

Toimetus palub ettevõtteid selle osa jaoks materjaalisid saata, nagu peakoosolekute protokollisid, aasta-bilanse, aruandeid, teateid äri laiendamise, valitud direktoritest jne. Teated trükitakse maksuta.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

Tallinna Keemiatehas „Richard Mayer“ A/s., Tegevusala: samanimelise keemiatehase tegevuse arendamine; asutaja Richard Mayer. Põhikapitaal: Emk. 1.200.000.-, jaotatud 4800 aktsiaks à 250 mrk. („R. T.“ nr. 41, 20 märts, 1923).

Kirjastus-Ühisus „Agronom“, tegevusala: põllumajandusl. kirjanduse kirjastamine; asutajad teadmata; osakapitaal määramata; osatähe suurus Emk. 500.-; asukoht Tallinnas (R. T. nr. 42, 22. märts, 1923).

Osühisus „B. Palm & Ko“; tegevusala: kodu- ja väljamaa saadustega kauplemine. Asutajad: Bernhard Palm, Oskar Reinhold ja August Vahe. Põhikapitaal: Emk. 10 000.000 - jaotud 100 nimeliseks osatäheks à Emk. 100.000.-; asukoht Tallinnas. (R. T. nr. 43, 24. märts, 1923).

Isiklikud teated.

Abieluvaranduse lahutamise lepingud: Gustav Jaani p. Kruuspak ja Helene Jaani t. Kruuspak, sünd. Kressa; Hans Siig ja Maria Siig, sünd. Kreis; Jakob Jüri p. Rosenberg ja Ida-Marie Jaani t. Rosenberg, sünd. Liiva. („R. Teataja“ nr. 42).

Ärikalender.

29 märtsil. O/Ü. „Alko“ korriline peakoosolek, Viljandi linavabriku ruumides, kl. 2 p. l.

3. aprill. A/S. Kangur'i esimene aktsionääride peakoosolek, kell 6 p. l., Tallinnas, Baltiski maant. 19.

5. aprillil. Eestimaa Trükikoja A/S., korriline peakoosolek, kl. 4 p. l., Rataskaevu t. nr. 10.

O/Ü. „Emlo“ 5. aprillil, korriline peakoosolek, Tallinnas, Pikk t. 17.

6. aprillil. A/s. Harju Pank, korriline peakoosolek, Tallinnas, panga ruumides, kell 5 p. l.

7. aprillil. Eesti Hüpotecgi panga volinikude peakoosolek Tartus, Suur turg nr. 12 kl. 6 p. l.

8. aprillil. Pärnu Panga korriline peakoosolek Pärnus, Rütüli t. nr. 44, kl. 3 p. l.

9. aprillil. Tartu Majanduse Ühisuse liikmete üldine koosolek, Tartus, kl. 11 e. l., „Vane-muise“ ruumides.

10. aprillil. A/s. Tartu Metallvabrik G. & H. Lellep korriline peakoosolek, k. 4 p. l. Tartus. Maarja t., 21/23.

Ühendatud saapa- ja nahavabrik A/S., korriline peakoosolek, Tallinnas, S. Karja t. nr. 18, krt. 13, kl. 5 p. l.

Turu ülevaated.

Lina.

Harilisest pühade eelsest elavusest sisemaa linaturul ei ole midagi märgata. Teelagunemine on juurdeveo peaaegu koguni lõpetanud. Niisama on piirilinate juurdetulek üsna lõppenud. Eftemüjad on hädas, ei saa linu kokku. Müüjad küsivad piirilinatest R. 19.000.— franko vagun ärasaate jaamas, hinnavahe 2000.— kuid keegi ostja niisugust hinda maksta ei suuda.

Välisurg on niisama muutmata, Dundee ja Belfast rahulik, väikesed operatsioonid. Belgia ja Prantsusmaa müüvad koduseid linu, kuna Vene ja Eesti lina vähe on tehtud.

Võiturg.

19–24 märtsini 1923. a. on Eestist võid välja saadetud kokku. 370 tünni.
Sellest Inglismaale 44 „
„ Rootsi- ja Daanimaale 295 „
„ Daanimaale 31 „
Väljaveoks on kõlbmatuks tunnistatud. 16 „

Viimase nädala jooksul tuli Inglismaale palju võid Daanist ja Hollandist, mis hinnad alla surus.

Daani võid noteeriti Londonis 195 sh. per cwt.

Eesti või Londonis.

Sel nädalal: Läänud näd:
Väga hea 187 200–202 sh. per cwt.
hea 183 194–198 „ „ „

Lihaturg.

Põllum. Kesküh. „Estonia“ teatel on 12.–24. märtsini Eesti tapamajades tapetud ja tembeldatud:

	Kariloomi	Vasikaid	Sigu
Tallinnas	485	2.130	822
Tartus	177 ^{1/2}	607	284
Teistes linnades	198	1048	445
Kokku.	860 ^{1/2}	3785	1551
Eelmis. nädalal	1185	2315	1090

Tallinnas olid hinnad läbistikku (markades puuda eest):

	19–24. märts.	Eelmisel näd.
Nuumloomad (eluskaal)	480–550	550–600
(tapetud)	850–950	850–1000
Nuumvasikad (eluskaal)	800–1000	800–1000
(tapetud)	1000–1040	920–1120
Nuumsead (eluskaal)	1280–1360	1200–1360
(tapetud)	1600–1760	1480–1620

Rahaturg.

Eesti Panga tähtsamate arvete seis (peapan-gas, Tallinnas, miljon markades).

	20.III.	27.III.	Liikumine.
Kassa	369,3	309,6	– 59,7
Välisvaluuta kass. ja teistes pankades	657,0	654,0	– 3,0
Laenuv välisvaluut.	228,9	228,0	– 0,9
Disk. vekslid.	883,3	929,6	+ 46,9
Kontokorrent	1.862,2	1.861,4	– 0,8
Pangafähed	1.900,0	1.900,0	muutusefa
Riigi kassa	1.507,9	1.500,7	– 7,2
Hoiusummad	771,1	706,7	– 64,4*
	17.III.	23.III.	
Kassa osakondades	415,8	358,9	– 56,9

Nädal on mööda läinud siseostude tähe all: kevadene hooaeg ja püäd! Salletõttu on näha jooksvate arvete ajutist vähenemist pangas, kui ka kassa vähenemist, niihästi Tallinnas, kui ka provnit-sis. Suurenenud läbimüük on pealinnas ka hulga vekslisi toonud, millede summa selleõttu ka pangas tõusnud, kuna konto-korrent muudatusefa.

Marga väliskursi peale pole elavus sise-misel kaubaturul mõju avaldanud, vaid dollar püsib endiselt 339,50. Pakkumised aga kõtavad täielikult nõudmist, nii et börsel tihti ka odavamalt kokkuleppeid juhtub. Eesti Panga valuuta tagavarades muudatusi ei ole, mis tasakaalu kõige paremini peegeldab.

Soomemark langes vahepeal kuni 9,16, kuid näitab jälle paranemist: 28.III oli ta 9,25.

Aktsiatest on tehtud Harju panga omi 380-ga, kuna „Ilmarisel“ 830-ga, A/s. „Ühiselu“ 1300-ga, A/s. „Jõhvi“ õlleõvabrikul 12150-ga ja Põhja pangal 600-ga ostjaid on, ilma et müüjad oleks olnud.

Tallinna börs kursisedel

		22 märts	23 märts	24 märts	26 märts	27 märts	28 märts
1 dollar	Ostjad	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50	337.50
	Müüjad	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50	339.50
	Tehtud	338.50	338.50	—	—	—	—
1 naelsterling	Ostjad	1587	1586	1586	1585	1585	1584
	Müüjad	1595	1594	1594	1593	1593	1592
	Tehtud	1593	1592	1591.50	1589	1590	1589
100 Saksa marka	Ostjad	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60	1.60
	Müüjad	1.65	1.65	1.65	1.65	1.65	1.65
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Soome mrk.	Ostjad	909	909	910	910	915	920
	Müüjad	916	916	917	918	922	930
	Tehtud	—	—	—	915	918-920	—
100 Rootsi krooni	Ostjad	8995	8990	8985	8985	8990	8985
	Müüjad	9045	9040	9035	9035	9040	9035
	Tehtud	—	—	9025	9020	—	—
100 Daani krooni	Ostjad	6450	6485	6510	6500	6470	6475
	Müüjad	6500	6535	6560	6550	6520	6525
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Prantsuse franki	Ostjad	2300	2240	2200	2170	2220	2220
	Müüjad	2350	2290	2235	2210	2270	2270
	Tehtud	—	—	2225	—	—	—
100 Holl. guldent.	Ostjad	13325	13325	13325	13325	13325	13325
	Müüjad	13425	13425	13425	13425	13425	13425
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Läti rubla	Ostjad	131.50	131	131	131	131	131
	Müüjad	134.50	134	134	134	134	134
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Czechosl. krooni	Ostjad	980	980	980	980	980	980
	Müüjad	1020	1020	1020	1020	1020	1202
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
1 kuld rubla	Ostjad	165	165	165	165	165	165
	Müüjad	—	—	—	—	—	—
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Itaalia liiri	Ostjad	1625	1650	1625	1625	1695	1640
	Müüjad	1675	1700	1675	1675	1675	1690
	Tehtud	—	—	—	—	—	—
100 Belgia franki	Ostjad	2000	—	—	—	—	—
	Müüjad	2050	—	—	—	—	—
	Tehtud	2020	—	—	—	—	—
100 Helweetsia franki	Ostjad	6300	6275	6300	6275	6275	6275
	Müüjad	6350	6325	6350	6325	6325	6325
	Tehtud	—	—	—	—	—	—

R. WOLF'i lokomobiilid

seisvad, veetavad ja isesõitjad 3–800 PS patent küllastud ja ülekuumendatud auruga kõiksugu tööstuse ja põllumajanduse otstarbeks.

R. WOLF'i rehepeksumasinad

3–20 PS 4 ja 5 kordse tuulepuhastusega on meie maa nõuetele vastavalt ehitud, sellepärast nõuavad neid praegu sel ajal kõik põllumehed ja töösturid.

WEIPERT'i gööpliga rehepeksumasinad on põllumeeste poolt väga otsitud.

HEILIGENBEIL'i sahad

on ainsad, millega meie suur- kui ka väikepõllupidajad rahul on.

MASSEY-HARRIS Ameerika, Viking Rootsi ja „Hawa“ süsteem Deering vilja- ja heinaniidumasinad on kerged ja vastupidavad.

DWF kuulilaagrid ja teras kuulid

Alaline suur ladu: Rootsi ja Saksa koorelahutajates, rauas, terases, plekis, katuse ja seina pappis, katuse tõrvas, põllutöö- ja teistes masinates, ehitusmaterjalides, kõiksugu teras- ja rauakaupades, käsitööriistades, masina rihmades, masina, tsilindri, koorelahutaja ja teistes õlides j. n. e.

Sahaterad, naelad ja vankriassid
saavad **omas vabrikus valmistud**

Kaupmeestele kõige kasulikum sisseostukoht

A/S. W. Schneider & Ko.

Tallinn, Dirupäraba puiestee nr. 19

Mõnus ja heamaitseline hügieenilise
vatiga pabeross -----

on saada igalpool.

„EWA“

20 tk. 30 mk., 10 tk. 15 mk.

O.-Ü. „TUBAK“

Ainuke suurem Eesti paberossivabrik Tallinnas.

Aktsiaselts „Massoprodukti“ 1917./18. a. aruanne.

Aktiiva.	I. Äriseis 31. detsembril 1918. a. (I. äriaasta).	Passiiva.
Majad ja krunt	214.866,22	Aksia kapitaal:
Masinad ja sisseead	92.082,03	Endistel omanik-
Materjaalid	156.232,72	kudel üle antud
Valmis ja poolikud tööd	92.203,72	varanduse eest 311.000.—
Mitmesugused		Sularahas maks-
nõudmised 47.136,77		tud
Nõudm. Venem. 6.150.—	53 286,77	III sissemaks.
Sularaha kassas	3.315,24	maksmata osa 11.500.—
III aktsiate sissemaksust		500 000,00
maksmata	11.500,—	Kustutuskapitaal
Osamaksud teistes asut.	1.835,23	Tööliste trahvi kapitaal
A./S asutamiskulud	16.500,—	Mitmesugused nõudjad
Kustutus 20% 3.300.—	13.200,—	Üleminevad summad
	638.521,93	1917./18. a. puhaskasu
		(13 kuud)
		15.888,58
	<u>638.521,93</u>	<u>638.521,93</u>

Kulud.	II. Kulude ja tulude arve 1917/18. a.	Tulud.
Mitmesugused kulud	85.477,18	Tööstuse brutto kasu
Majade ülevalpidamise		Sissetulek majadest
kulud ja remont	10.765,75	Mitmesugused sissetule-
Amortisatsioon	12.910,—	kud
Puhaskasu 1917/18. a.	15.888,58	1.276,18
	<u>125.041,51</u>	<u>125 041,51</u>

A.-S. „Massoprodukti“ 1919. a. aruanne.

Aktiiva.	Äriseis 31. detsembril 1919. a. (II. äriaasta.)	Passiiva.
Majad ja krunt	214.866,22	Aktsiakapitaal
Masinad ja sisseead	103.532,34	500.000,—
Materjaalid	213.153,48	Tagavarapakapitaal
Valmis ja poolikud tööd	232.485,22	5.000,—
Sularaha kassas	15.109,95	Amortisatsiooni kapitaal
Mitmesugused debitoorid	96.607,70	9.610,—
Välisvaluuta	2.275,—	Tööliste trahvi kapitaal
Osamaksud teistes asut.	1.941,55	9,55
A./s. asutamiskulud	13.200,—	Mitmesug. kreditoorid
Üleminevad summad	929,46	195.493,33
	<u>894.100,92</u>	Üleminevad summad
		24.714,40
		Puhaskasu:
		1917/18. a. kasu arvel
		4.088,58
		1919. a. puhaskasu
		155.185,06
	<u>894.100,92</u>	<u>894.100,92</u>

Kulud.	Kulude ja tulude arve 1919. a.	Tulud.
Mitmesugused kulud	132.612,82	Üldkasu tööstja saad. müüg.
Majade ül. pidam, remont.	16.375,57	288.582,03
Puhaskasu 1919. a.	155.185,06	Majade eksploateerimine
	<u>304.173,45</u>	14.041,96
		Mitmesug. sissetulekud
		1.549,46
	<u>304.173,45</u>	<u>304.173,45</u>

A.-S. „Massoprodukt'i“ 1920. a. aruanne.

Aktiiva	Äriseis 31. detsembril 1920. a. (III. äriaasta.)	Passiiva	
Majad ja krunt	214.866 22	Täiesti sissemakstud põhikapitaal	1.000.000—
Masinad, sissesead, tööriistad	361.689 08	III väljaanne tähtaeg 15. jaan. 1921 a.	500.000— 1.500.000 —
Materjaalid	1.080.721 05	Tagavarapakitaal	24.882 60
Valmis ja poolikud tööd	1.323.889 85	Amortisatsioonikapitaal	28.889 30
Sularala kassas	24.386 01	Tööliste trahvikapitaal	9 55
Mitmesugused debitoorid	205.635 95	Mitmesugused kreditoorid	1.089.155 86
Osamaksud teistes asutustes	50.740 22	Üleminevad summad	129.101 90
A.-S. asutamiskulud	9.900 —	1920 a. puhaskasu	1.043.753 97
Üleminevad summad	11.467 50		
Veo ja pakkimise abinõud	298 75		
Tööliste varustust	133.198 55		
Realiseerimata III seeria aktsiad tähtaeg 15. jaan. 21. a.	399.000 —		
	3.815.793 18		3.815.793 18

Kulud.	Kulude ja tulude arve 1920 a.	Tulud.	
Mitmesugused kulud	982.955 87	Üleüldine kasu tööst. ja saaduse müügist	2.060.598 63
Majade ülespidamise kulud ja remont	81.398 17	Majade eksploateerimine	45.467 25
Puhaskasu 1920 a.	1.043.753 97	Mitmesugused sissetulekud	2.052 13
	2.108.108 01		2.108.108 01

A.-S. „Massoprodukt'i“ 1921. a. aruanne.

Aktiiva.	Äriseis 31. detsembril 1921. a. (IV. äriaasta.)	Passiiva.	
Majad ja krunt	219.866 22	Aktsiakapitaal	1.500.000 —
Masinad, sissesead ja tööriistad	413.073 50	Tagavarapakitaal	133.900 —
Materjaalid	1.157.570 16	Amortisatsioonikapitaal	73.983 56
Valmistööd	2.320.553 31	Kreditoorid	1.800.964 70
Poolikud tööd	206.410 27	Yekslid maksta	200.000 —
Sularaha kassas	90.524 16	Üleminevad summad	160.680 —
Debitoorid	408.816 62	Puhaskasu	1.017.284 15
Osamaksud teistes asutustes	50.740 22		
Üleminevad summad	10.257 95		
	Mk. 4.886.812 41		Mk. 4.886.812 41

Kulud.	Kulude ja tulude arve.	Tulud.	
Mitmesugused kulud	1.743.202 25	Üleüldine kasu tööstusest ja saaduste müügist	2.814.953 34
Majade ülespidamine ja remont	128.578 53	Majade eksploateerimine	71.535 34
Puhaskasu 1921 a.	1.017.284 15	Mitmesugused sissetulekud	2.576 25
	Mk. 2.889.064 93		Mk. 2.889.064 93

1921 a. puhkasu jaotus.

Varanduse kustutuseks	52.303 —	Tall. Eesti Lastekasvatuse Selts	10.000 —
Kahtlaste võlgade kustutuseks	3.006 71	Tall. Eesti Muuseumi Ühingule	5.000 —
Tagavarapakitaali	50.000 —	Eesti Kirjanduse Seltsile	5.000 —
Dividendideks 30 %	450.000 —	Eesti Akadem. Metsaasjanduse Seltsile	5.000 —
Juhatusliikmetele ja direktoritele 1921 a. palgalis	200.000 —	Eesti Lauljate Liidule	5.000 —
Juhatusliikmetele ja direktoritele tantieem puhtastkasust	50.000 —	Kindral Laidoneri nimel. kapitaliks	5.000 —
Revisjonikomisjoni tasu	15.000 —	Kroonumaksudeks	111.974 44
Teenijate ja ametnikkude lisatasu	50.000 —		Mk. 1.017.284 15



Et ole paremaid
paberosse kui

JAVA!

10 tükki, 15 Mk.

A/S A. Reier & Co.

Tallinn — Reval

TALLINNA
JUUDI ÜHISPANK

Kuninga tän. nr 6.
Kõnetr. 20-66.



Toimetab kõiksugu pangat
operatsioone. ZZ

Naisterahva riiete
Atelier.

Võetakse vastu tellimisi Pariisi
moodide järel:

kleidid
pesu
pyjamas.

Kaubamaja
„NOSTRA“

osakond.
Rataskaevu tänav 2.

Esimest sorti
**paberossi- ja
piibutubakas**

Tubakatehas

Eslon

Tallinnas,
Munga tänav 5

Kõnetraat 9-40

Walter Tegeler

Tallinn.

Paber, büroo-, kooli ja
joonistustarbed. Pauslei-
nid, pauspaberid, val-
guspaspaberid, milli-
meeterpaberid, millimee-
ter-pauspaberid, milli-
meeterpaberid lina peal,
joonistusmaterjalid poogna-
tes ja rullides.

Lineerimise asutus ja
raamatukõitmise suur-
tööstus. Eriala: äriraa-
matud. Mänguasjade
osakond.

Äri ja kontor:

Raekoja plats 17.

Kõnetraat 20-50.

EN-GROS. — EN-DETAIL.

Акционерное Общество
„ЭСТОНСКИЙ СЛИПЕРЪ“



THE ESTHONIAN SLEEPER CO. LTD



REVAL, NARVA STREET 13.
РЕВЕЛЬ, Нарвская ул. 13. Телеф 14-70.

Адресь для телеграммъ: „ЭСТЛИПЕРЪ“.
Telegrams: „ESTLIPER“.

**ЗАГОТОВКА И ЭКС-
ПОРТЬ ЛЪСА.**

СЪВЕРНОЕ
ТОРГОВО - ПРОМЫШЛЕННОЕ

АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

**NORDISCHE
HANDELS- & INDUSTRIE-**

AKTIENGESELLSCHAFT

REVAL, NARVA STREET 13
РЕВЕЛЬ, Нарвская ул. 13. Телеф. 14-70

Адресь для телегр.: „ТОРГОПРОМЪ“
Telegrammadresse: „ТОРГОПРОМ“

**ЭКСПОРТЬ
ИМПОРТЬ**

PÕHJA PANK A.-S.

TALLINNAS.

Suur Karja tän. 20 oma majas.

Osakonnad: **Tartus, Viljandis, Võrus.
Abja-Paluojaal, Türi-Allikul.**

Korrespondendid kõigis kodumaa, kui ka suuremates linnades väljamaal.

Telegrammi aadress: „**Põhipank**“.

Panga äriseis 30. detsembril 1922 a.

üle 200.000.000.-

Pank võtab raha hoiule, annab välja laenusi, ostab ja müüb väljamaa raha ja toimetab kõiksugu panga operatsioone kodu- ja väljamaal.

A.-S. „MASSOPRODUKT“

Mööbli- ja puutööstuse vabrik.

Vabrik ja juhatus: Suur Tartu m. 61-d. Kõnetraat 18-96.

Vabriku ladu linnas: Harju tänav 46. Kõnetraat 7-75.

Registreeritud vabriku märk **A. S. M.**

Mööbli jaoskond: I-a mööblid igas stiilis tervete toasiseseadetena. Rikkalikum ladu valmis tubadest.

Puutööstuse jaoskond: Ehitustisleri tööd — ukсед, aknad, rihmarattad jne. Igasugused puutööd.

Veespordi osakond: Süstad, mitmesugustes mudelites. Hinnad ja kirjeldused esimese nõudmise peale.

Esimesed auhinnad näitustelt — kuld- ja hõbeaurahad.